

Ustad tarzənin könül nəğmələri

Onun barmaqlarından daim Müşfiqin “Oxu tar” harayı qanadlanır

Görkəmli Azərbaycan rəssamı Toğrul Nərimanbəyovun 1965-ci ildə çəkdiyi “Muğam” kompozisiyasında tarzən, kamançalan və xanəndədən ibarət trio təsvir olunub. Onların hər üçü ifa etdikləri ecəzkar musiqidən cısqə gələrək təsirləniblər. Bu yaxınlarda 75 yaşı tamam olmuş Xalq artisti, görkəmli tarzən Zamiq Əliyev barədə redaksiyadan yazı hazırlamaq tapşırığı alanda, ani olaraq həmin tablo gözlərim önündə canlandı.

Rəsmdəki ifa zamanı az qala özünü unudan tarzəndən fərqli olaraq uzun illər ifalarını dinlədiyim qəhrəmanım həyatda olduğu kimi, səhnədə də sanballı, təmkinli, hətta ən gözəl musiqiləri ifa edərkən belə hiss və həyəcanlarını büruzə verməyən insandır.

Sözümü çox uzatmadan xalqımızın sevimlisi, istedadlı tarzənin uğur hekayətinə başlayıram. Müasir oxucu uzunçuluğu sevmədiyi üçün (elə Zamiq Əliyev də qısa və lakonik təhkiyənin tərəfdarıdır – müəllif) bu avtobiografik yazıda, ilk növbədə ən mühüm məqamları dilə gətirəcəyəm.

1970-ci ildə o, Mirzağa Əliyev adına Azərbaycan İncəsənət İnstitutunun 2-ci kurs tələbəsi idi. Cəmi 20 yaşı vardı. Müslüm Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasına işə qəbul etmişdilər. O, filarmoniyanın nəzdində fəaliyyət göstərən Ağası Məşədibəyovun ansamblında tar çalacaqdı. Çox sevinirdi.

Evdə bu xəbərə birdən-birə inanmadılar. Bakının “Sovetski” məhəlləsində böyümüşdü. Atası adi sürücü idi, böyük bir ailə halal zəhmət ilə dolanırdı. Çox mehriban idilər. O gündən ailə üzvlərinin ləksikonuna tarzən, filarmoniya, ansambl sözləri də daxil oldu. Və Zamiqdən yeni uğurlar gözləməyə başladılar.

Azərbaycanda tar ifaçılığı sənəti hər zaman güclü olub. 1970-ci illərdə isə səhnədə

ları toplaşmışdı. Korifeylər bir yerdə böyük musiqi möcüzələri yaradırdı.

İllər hiss olunmadan ötüb keçirdi. İndi Zamiq Əliyevin filarmoniyanın səhnəsində ilk dəfə tar çaldığı vaxtdan düz 55 il keçir. Tarzən ona xalq sevgisi gətirən tarı heç vaxt kökdən salmadı. Hər dəfə sinəsinə şəstlə, sevgi ilə qaldırdı. Onun ifaçı kimi özəlliyi onda idi ki, onun tarında sarı sim kimi, ağ simlər ağ simlər kimi, kök simlər məhz kök simlər kimi səslənirdi. Onun çalqısı səliqəli çalğı idi.

Allah ona həm də bir virtuoz musiqiçi kimi səhnəni, bütövlükdə, duymaq, hiss etmək qabiliyyəti verib. Hətta 300-500 nəfərlik salonda tamaşaçıların hər birinin ovqatını hiss edir! Deyilənlərə görə, böyük sənətkarlarda bəsirət gözü olur. Deyirlər ki, Həbil Əliyev də gözlərini yumanda səhnədə ən zəif pıçıltını belə hiss edirdi. Zamiq Əliyev də məhz belələrindəndir!

1992-ci ildə Zamiq Əliyev sənət dostları Xalq artisti Ağaxan Abdullayev və Əməkdar artist rəhmətlik Ədalət Vəzirova (kamança) 3 aya yaxın Təbrizdə, Əhərdə, Ərdəbildə möhtəşəm konsertlər verib. Etiraf etməyə dəyər ki, İranda, həqiqətən, muğamın biliciləri və sevənləri çoxdur. Orada sənəti olmayanları səhnəyə yaxın belə buraxmırlar. Təbriz qəzetləri yazmışdı ki, “quzeyli üç sənətkarın ustad dərsləri yaddaşlardan uzun müddət silinməyəcək!”.

yasında 2005-2011-ci illərdə “Qızıl səslər”, “İncilər”, 2019-cu ildən 2020-ci ilədək “Instrumental aləm” adlı müəllif proqramının müəllifi və aparıcısı olmuşdur. Kifayət qədər populyarlıq qazanan bu verilişlərdə hər dəfə Azərbaycan tarının yaranması və təkamülü tarixindən ürəkdolusu söhbət açmış, muğamlarımızın özəlliklərini incələmiş, gənc ifaçılara öz dəyərli tövsiyələrini vermişdir.

O, tələbələrə işləməyi sevən sənətkarlardandır. 2000-ci ildən Azərbaycan Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində “Xalq çalğı alətləri” kafedrasında baş müəllim, dosent, müəyyən müddət kafedra müdiri vəzifələrində çalışmışdır. 2013-cü ildən həmin kafedranın professorudur. Tələbələrinin hər birini çox sevir. Onları daim inandırmağa çalışır ki, hər bir uğurun kökündə istedadla yanaşı gərgin əmək, həvəs və zəhmət dayanır.

Azərbaycan dövləti istedadlı tarzən Zamiq Əliyevin milli incəsənətimizin inkişafındakı xidmətlərini yüksək dəyərləndirmişdir. O, 1998-ci ildə Əməkdar artist, 2007-ci ildə Xalq artisti fəxri adlarına layiq görülmüşdür. Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin fərdi təqaüdcüsüdür. Sənətkar söylədi ki, əməyinə verilən bu yüksək qiymətə görə Prezident İlham Əliyevə, birinci xanım Mehriban Əliyevaya sonsuz dərəcədə minnətdardır.

2022-ci ildə Azərbaycan Televiziyası tərəfindən çəkilmiş “Musiqili ömrün fəsilələri” filmi ustad tarzənin həyat və yaradıcılığına həsr olunmuşdur. Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının birinci katibi Fıraqiz Əlizadə, bəstəkar Eldar Mənsurov, Xalq artistləri Həbil Əliyev, Əlibaba Məmmədov, Mənsüm İbrahimov və digərlərinin onun barədə fikirləri filmdə geniş yer almışdır. Tarzən üçün sənət dostlarının rəy və düşüncələri çox əziz və dəyərlidir.

...Sevimli, “təbii rəvan şairimiz” Müşfiq “Oxu tar” şeiri ilə hələ ağır repressiyaların tüğyan etdiyi dövrdə tara əbədi heykəl ucaltmışdır. Bu məqamda Müşfiqdən bir neçə misra səsləndirməmək günah olardı:

Oxu, tar, oxu tar!...

Səsindən ən lətif şeirlər dinləyim,

Oxu tar, bir qadar,

Nəğməni su kimi alxan ruhuma çiləyim.

Oxu tar!

Səni kim unudar?

Əziz oxucu, Azərbaycan musiqisini tarsız, muğamsız təsvüv etmək qeyri-mümkündür. Nə yaxşı ki, tarımız, muğamımız var, nə yaxşı ki, tarın, muğamın hörmət və izzətini yüksək-lərə ucaldan ustad sənətkarlarımız var. Onlar hər zaman olub və olacaq! Zamiq Əliyev də öz parlaq istedadı ilə milli tar ifaçılığında özünə layiqli yer qazanan xoşbəxt tarzənlərdəndir.

Bir müddət əvvəl Beynəlxalq Muğam Mərkəzində Xalq artisti Zamiq Əliyevin anadan olmasının 75, yaradıcılığının 55 illiyinə həsr olunmuş gözəl bir ədəbi-bədii musiqi məclisi təşkil olunmuşdu. Yadımdadır, həmin gecə çıxışçıların çoxu yubilyar barədə düşüncələrini bu sözlərlə bitirdi: Əziz Zamiq müəllim, tar sinəzindən heç vaxt düşməsin. Yubilyarın yaxın dostu olaraq “XQ”-nin redaksiyası da bu səmimi arzuya ürəkdan qoşulur!

Məsəim ABDULLAYEV
XQ

Hacı Məmmədov, Mənsurov, Sərvər İbrahimov və b. korifey sənətkarlar vardı. Onların cərgəsinə qoşulmaq, əlbəttə, çox çətin idi. Gənc Zamiq böyük ustadlardan öyrənə-öyrənə öz ifaçılıq yolunu, üslubunu tapmalı idi. Bu gün fəxrlə demək olar ki, Zamiq Əliyev bunu bacardı və adı ən yaxşı tarzənlərin sırasında çəkilməyə başladı.

O illərin adlı-sanlı muğam ifaçıları gənc tarzəndən səhnədə onları müşayiət etməsini rica edirdilər. “Bakılı balası” qəlbinin arzu və istəklərini, ürəyinin hərəkətini tarının mələhətli səsinə calayırdı. Zamiqin kübar səhnə etikası da diqqəti cəlb edirdi.

O, tarla “əsl mücadilə”yə girmişdi. Gecə-gündüz bilmədən bu qədim çalğı alətinin sehirli pərdələri üzərində gəzişərək yeni xallar, səslər arayırdı. Tezliklə aparıcı ansamblardan cəlbedici təkliflər almağa başladı. 1974-cü ildə “Dan ulduzu” ansamblının rəhbəri, Əməkdar incəsənət xadimi Gülarə Əliyeva onu ikinci tarzən kimi rəhbərlik etdiyi kollektivə dəvət etdi. Burada düz 5 il dünyanın ən nüfuzlu konsert salonlarında Azərbaycan bəstəkarlarının bir-birindən gözəl lirik mahnılarını kollektivlə birlikdə böyük şövlə ifa etdi.

1979-cu ildə tarzənə növbəti dəvət gəldi. Bu dəfə dünya şöhrətli müğənni, SSRİ Xalq artisti Zeynəb Xanlarova onu öz ansamblında görmək istəyirdi. Zamiq Əliyev 23 il fasiləsiz olaraq burada əvvəlcə tarzən, konsertmeyester, nəhayət, bədii rəhbər kimi çalışdı. O, ansamblın Yer kürəsini qitə-qitə, şəhər-şəhər gəzdirdi. O günlər həyatının ən gözəl çağları idi. Ansamblı o dövrün “ən bərk gedən” instrumentalçı-

1990-cı illər onun musiqi yaradıcılığının ən qaynar dövrəsi idi, uğur uğur ardınca gəlirdi. Zamiq Əliyevin yetirməsi gənc müğənni Simarə xanım üçün bəstələdiyi “Yar, bu gecə” mahnısı o dövrdə populyarlıq qazanmışdı. Tarzən bundan ruhlanıb bir-birinin ardınca çox sayda zərif mahnılar bəstələdi. Onların bir çoxu bu gün də tanınmış müğənnilər tərəfindən həvəslə ifa olunur.

1997-ci ildə isə Səmərqənddə keçirilən “Şərq ulduzları” festivalında yaxın-uzaq müsəlman ölkələrindən ən ünlü sənətkarlar toplaşmışdı. Azərbaycan muğamını Özbəkistanın bu qədim mədəniyyət mərkəzində Zamiq Əliyev və Ədalət Vəzirov və Simarə İmanova təmsil edirdilər. Orada elə parlaq çıxış etmişdilər ki, münisiflərin birinci yer üçün seçim etmələrinə ehtiyac qalmamışdı. Festivalın ən yüksək “Qran-pri” mükafatı alqış sədaları altında azərbaycanlı sənətkarlara təqdim edilmişdi.

Ulu öndər Heydər Əliyev tarzən Zamiq Əliyevin ifaçılıq sənətinə böyük dəyər verirdi. Dahi siyasətçi bir çox rəsmi və dövlət səfərlərində Zamiq Əliyevin rəhbəri olduğu muğam üçlüyünü də özü ilə aparmışdı. Bu unudulmaz səfərlər bir tarzən və vətəndaş olaraq onun qəlbində görkəmli dövlət xadiminə sonsuz inam və məhəbbət hissi doğurmuşdu. O, bütün bu hiss və duyğularını 2008-ci ildə qələmə alaraq nəşr etdirdiyi “Heydər Əliyev 85. Səhnəarxası görüşlər” kitabında dolğun şəkildə əks etdirməyə çalışıb.

Zamiq Əliyev özünü televiziya aparıcılığı sahəsində də sınamışdır. “Lider” televizi-